

Στρατηγικός Σχεδιασμός

για τη χρηματοπιστωτική εκπαίδευση
ενηλίκων με χαμηλή ειδικευση στην
Ευρώπη

Euroinvestment
Ευρωπαϊκό παιχνίδι
Χρηματοπιστωτικού
Γραμματισμού για Ενήλικους
Πολίτες

www.euroinvestment-project.eu

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Για το έργο

Ο χρηματοπιστωτικός γραμματισμός αποτελεί τον πυρήνα της γνώσης που χρειάζεται ένα άτομο για να καλλιεργήσει και να ενθαρρύνει την υπεύθυνη συμπεριφορά στη διαχείριση των οικονομικών του και για να αναπτύξει αυτοπεποίθηση, ώστε να αναλάβει τον έλεγχο των οικονομικών του. Η χρηματοπιστωτική εκπαίδευση κατέχει ζωτικό ρόλο στη ανάπτυξη δεξιοτήτων που απαιτούνται, ώστε οι πολίτες να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και να βελτιώσουν την κατανόηση τους σε θέματα οικονομικών προϊόντων και εννοιών.

Το έργο στοχεύει στην ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού γραμματισμού σε ενήλικες με χαμηλή ειδικευση (18 - 55 ετών) μέσα από ένα διασκεδαστικό και διαδραστικό διαδικτυακό παιχνίδι. Η κοινοπραξία θα στοχεύσει στην υλοποίηση των ακόλουθων δραστηριοτήτων:

- Σχεδιασμός και ανάπτυξη εργαλείων και υλικού για τη διερεύνηση του χρηματοπιστωτικού γραμματισμού,
- Πραγματοποίηση ενός εργαστηρίου στους εκπαιδευτές ενηλίκων για να χρησιμοποιούν τα παραδοτέα του έργου,
- Ανάπτυξη ενός στρατηγικού σχεδίου για οικονομικούς εμπειρογνώμονες για την ανάπτυξη προγραμμάτων σε ενήλικους πολίτες,
- Σχεδιασμός ενός μηχανισμού που θα επιτρέψει την ανεξάρτητη χρήση του διαδικτυακού παιχνιδιού σε όλες τις ομάδες-στόχο,
- Ανάπτυξη των δεξιοτήτων των ενηλίκων με χαμηλή ειδικευση για να πετύχουν καλύτερες εργασιακές ευκαιρίες,
- Ενίσχυση των βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων σε ενήλικες με χαμηλή ειδικευση και παροχές προγραμμάτων μέσα από τη χρήση του παιχνιδιού και της πλατφόρμας του έργου.

Κύρια αποτελέσματα του έργου Euroinvestment:

Στρατηγικός Σχεδιασμός για τη χρηματοπιστωτική εκπαίδευση ενηλίκων με χαμηλή ειδικευση στην Ευρώπη

Διαδικτυακό παιχνίδι και πλατφόρμα

Εγχειρίδιο με κατευθυντήριες γραμμές για ανεξάρτητη χρήση του παιχνιδιού

Ομάδες-στόχος:

- Ενήλικες με χαμηλή ειδικευση,
- Παροχείς προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων, και
- Εμπειρογνώμονες στο πεδίο των Οικονομικών.

Η μεθοδολογία

Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός που παρουσιάζεται εδώ αποτελεί μια περίληψη των κενών κι αναγκών που έχουν εντοπιστεί σε ενήλικες με χαμηλή ειδικευση στις χώρες-εταίρους του έργου σχετικά με τον χρηματοπιστωτικό γραμματισμό μέσα από την ανάλυση δεδομένων, τη συγκέντρωση στοιχείων από δευτερογενείς πηγές, ερωτηματολόγια και ομάδες εστίασης. Ο σχεδιασμός θα περιλαμβάνει, υπάρχοντα παιχνίδια ενώ παράλληλα θα εστιάσει στις εκπαιδευτικές προτεραιότητες. Εν τέλει, θα καθοριστούν ανάγκες και προτεραιότητες σε θέματα χρηματοπιστωτικής εκπαίδευσης, οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση για την ανάπτυξη του διαδικτυακού παιχνιδιού.

Τα ευρήματα

Χρηματοπιστωτικός Γραμματισμός στην ΕΕ

Έννοιες που συνήθως μετριοούνται είναι:

- η γνώση θεμελιωδών οικονομικών εννοιών,
- η ενημέρωση για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρονται από διαφορετικούς παροχείς οικονομικών υπηρεσιών και η κατανόηση των κινδύνων με τη χρήση αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών,
- η κατανόηση της διαχείρισης των προσωπικών οικονομικών εξόδων ή η χρήση των οικονομικών υπηρεσιών.

Κάποιες από τις πιο καταξιωμένες μελέτες είναι οι εξής:

Η διεθνής ερευνητική μελέτη OECD/INFE για τον Χρηματοπιστωτικό Γραμματισμό των Ενηλίκων (2016)	Η έρευνα S&P Global FinLit (2015)
-Μόνο το 60% των ενηλίκων έκαναν οικογενειακό προϋπολογισμό (57% OECD), και μόνο το 50% έθεσε μακροχρόνιους στόχους και προσπάθησε να τους πετύχει (51% OECD) -Μόνο το 19% χρησιμοποίησε ανεξάρτητη πληροφόρηση (20% OECD) για την επιλογή ενός οικονομικού προϊόντος	-Μόνο το 33% των ενηλίκων παγκοσμίως έχουν αναπτύξει χρηματοπιστωτική παιδεία -Η αριθμητική και ο πληθωρισμός είναι οι πιο κατανοητές έννοιες -Η διαφοροποίηση κινδύνου είναι η λιγότερο κατανοητή έννοια
Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (SILC)	Η έρευνα PIAAC (2012) για τις δεξιότητες των ενηλίκων
-Το ψηλότερο ποσοστό πληθυσμού δήλωσε ότι είτε είχε «κάποιες δυσκολίες» ή ήταν «αρκετά εύκολο» γι' αυτούς να τα βγάλουν πέρα -Η Ελλάδα, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Ουγγαρία, η Κύπρος και η Λετονία ήταν οι χώρες με τα ψηλότερα ποσοστά που είχαν «δυσκολίες» ή «μεγάλες δυσκολίες. - Το υψηλότερο ποσοστό πληθυσμού που μπορούσε να τα βγάλει πέρα «εύκολα» ή «αρκετά εύκολα» ήταν στη Νορβηγία, στην Ολλανδία, στη Δανία, στη Γερμανία και στη Φινλανδία	-Ένα στους πέντε Ευρωπαίους ενήλικες έχει μόνο βασικές δεξιότητες γραμματισμού, ένας στους τέσσερις στην αριθμητική - Επικράτηση των χαμηλών δεξιοτήτων στους ανέργους: περίπου ένας στους τέσσερις ανέργους έχει μειωμένες δεξιότητες -Ένας στους τέσσερις ενήλικες μπορούν να λύσουν μόνο πολύ απλές εργασίες σε ψηφιακά περιβάλλοντα (14%) ή έχουν μόνο πολύ βασική έως καμία εμπειρία στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές (13%).

Ψηφιακός χρηματοπιστωτικός γραμματισμός στην ΕΕ

www.todoscontam.pt/
Πορτογαλία

www.finanzasparatodos.es/
gepeese
Ισπανία

www.oenb.at
Αυστρία

www.cnbprovsechny.cnb.cz
Τσεχία

www.raadtilpenge.dk
Δανία

www.lafinancepourtous.com
Δανία

www.minuraha.ee
Εσθονία

www.consumerhelp.ie
Ιρλανδία

www.klientuskola.lv
Λετονία

www.pinigubite.lt
Λιθουανία

www.wijzeringeldzaken.nl
Ολλανδία

www.tvojnovac.nbs.rs
Σερβία

www.fininfo.sk
Σλοβακία

www.iconomix.ch
Ελβετία

www.moneyadvice.service.org.uk
Ηνωμένο Βασίλειο

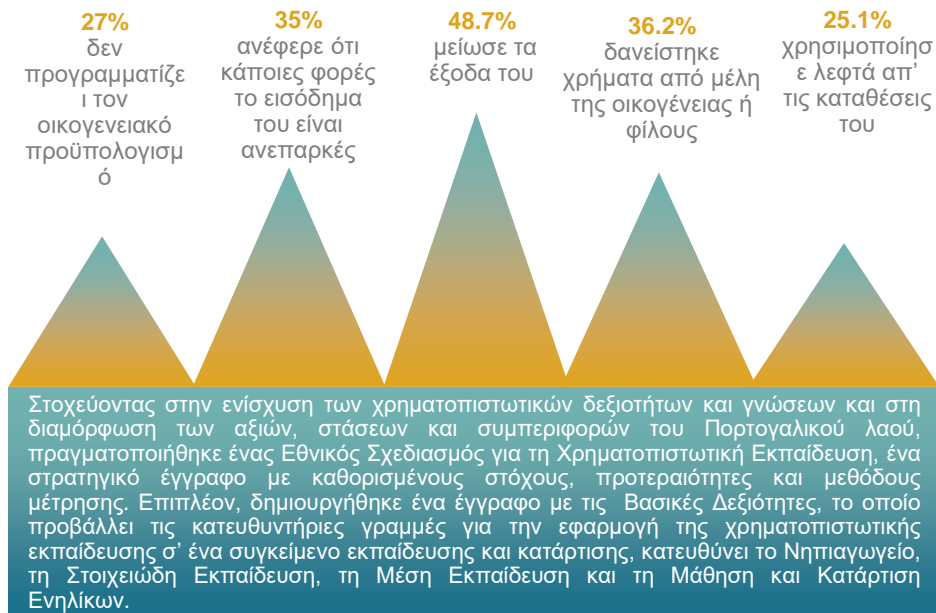

www.wikifin.be
Βέλγιο

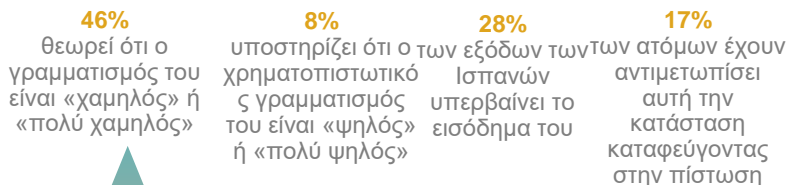

Εθνικά πλαίσια δεξιοτήτων στον χρηματοπιστωτικό γραμματισμό

Πορτογαλία: Έρευνα που διεξήχθη από την κεντρική τράπεζα το 2015

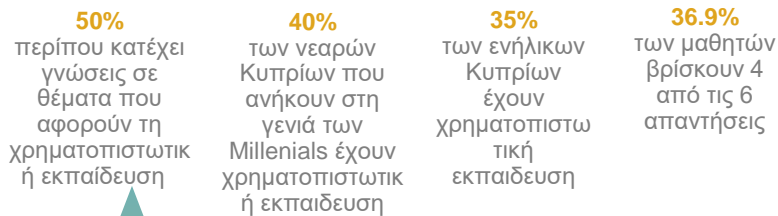

Ισπανία: Έρευνα από την κεντρική τράπεζα της Ισπανίας και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς το 2016

Οι δύο φορείς που ήταν υπεύθυνοι για τη έρευνα, ανέπτυξαν επίσης το Ισπανικό Εθνικό Σχέδιο για τη Χρηματοπιστωτική Εκπαίδευση, ένα πλαίσιο για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών σε εθνικό επίπεδο και καθορίζει τις γραμμές δράσης της διεξαγωγής του, διασφαλίζοντας ότι μια αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ διαφορετικών μερών. Επιπλέον, στο εν λόγω πλαίσιο γίνεται προσπάθεια εγγύησης της συνοχής των πρωτοβουλιών που αναπτύχθηκαν και βελτίωση της αποδοτικότητας και του αντικειμένου του ίδιου θέματος. Ανάμεσα στις προτεινόμενες πράξεις, υπάρχει η Χρηματοπιστωτική Εκπαίδευση που στοχεύει στην υπενθύμιση και αύξηση της ενημέρωσης των πολιτών, ώστε να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις καθόλη τη διάρκεια των διαφορετικών σταδίων της ζωής τους.

Κύπρος: αρκετές μελέτες

Μια έρευνα από το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (2018) έδειξε ότι υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης του χρηματοπιστωτικού γραμματισμού στους Κύπριους μαθητές, γεγονός το οποίο ευθυγραμμίζεται με το όραμα της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου που από το 2017 διεξάγει μια έρευνα που θα υποστηρίξει το σχεδιασμό μιας εθνικής στρατηγικής για τον χρηματοπιστωτικό γραμματισμό. Επιπρόσθετα, κάποιες πρωτοβουλίες στον χρηματοπιστωτικό γραμματισμό έχουν ήδη αρχίσει να πραγματοποιούνται, όπως για παράδειγμα το γεγονός ότι η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (CySEC) διατηρεί ένα τμήμα στον ιστότοπο της εμπλουτισμένο με εκπαιδευτικό υλικό, αλλά και με δημοσιευμένα νέα, και την οργάνωση ενημερωτικών παρουσιάσεων ανοικτών στο κοινό. Το 2016, συνέβαλε στην επανάληψη ενότητας που αφορά την αγορά κεφαλαίου στο μάθημα των Χρηματοοικονομικών στο Λύκειο.

Η έρευνα στο πλαίσιο του έργου Euroinvestment

Η έρευνα που διεξήχθη μέτρησε τη γνώση και τη συμπεριφορά ενηλίκων με χαμηλή ειδίκευση (18-55 ετών), όσον αφορά στον χρηματοπιστωτικό γραμματισμό στην Κύπρο, την Πορτογαλία και την Ισπανία. Στόχος ήταν να κατανοηθεί κατά πόσον παράγοντες που σχετίζονται με τον χρηματοπιστωτικό γραμματισμό σε μια χώρα μπορούν να γενικευτούν και σε άλλες χώρες. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις χώρες υποδεικνύοντας ότι υπάρχουν κάποιες ομοιότητες μεταξύ του τι γνωρίζουν τα νοικοκυριά και τι χρειάζεται να ξέρουν για τα προσωπικά τους οικονομικά δεδομένα.

Κύρια συμπεράσματα:

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

- Τα οικονομικά παρουσιάζονται ως η πιο σημαντική πηγή ανησυχίας για την πλειοψηφία των ερωτηθέντων και ο προϋπολογισμός ως το πιο ενδιαφέρον θέμα
- Μεγάλη ευαισθητοποίηση για τα χρέη μέσα από την αποφυγή της χρήσης της πιστωτικής κάρτας
- Έλλειψη γνώσης όσον αφορά θέματα διαφοροποίησης ρίσκου, τραπεζικός τόκος και ανατοκισμός.

ΙΣΠΑΝΙΑ

- Τα οικονομικά θεωρούνται ως ένας παράγοντας ανησυχίας για τους ερωτηθέντες.
- Οι πιστωτικές κάρτες θεωρούνται ασφαλείς και χωρίς κίνδυνο, γεγονός το οποίο αντανακλά μια έλλειψη γνώσης γι' αυτή την οικονομική επιλογή
- Το θέμα που ενδιαφέρει περισσότερο τους ερωτηθέντες είναι η εξοικονόμηση και επένδυση, ανεξαρτήτως της ανάπτυξης του προϋπολογισμού και τον έλεγχο δαπανών.

ΚΥΠΡΟΣ

- Τα οικονομικά ακόμα μια φορά ορίζονται ως πηγή ανησυχίας για τους ερωτηθέντες
- Ο προϋπολογισμός θεωρήθηκε ως το θέμα που τους ενδιαφέρει περισσότερο
- Η χρήση των πιστωτικών καρτών είναι χαμηλή που επιδεικνύει μια ψηλή γνώση για τα χρέη, παρόλο που ένα σεβαστό ποσοστό πιστεύει ότι αυτά τα μέσα δεν έχουν κινδύνους κι είναι ασφαλή.

ΓΕΝΙΚΑ

- Στις τρεις χώρες οι ερωτηθέντες έδειξαν ασυνέπεια στην οικονομική τους συμπεριφορά, αφού νιώθουν ότι ελέγχουν την οικονομική τους κατάσταση, αλλά τα οικονομικά τους αποτελούν την ίδια στιγμή πηγή ανησυχίας γι' αυτούς.
- Αναδείχθηκε μία επικρατούσα απάντηση για την επίγνωση χρεών, αφού οι περισσότεροι ερωτηθέντες επιβεβαιώνουν ότι δεν έχουν σημαντικό χρέος και δεν χρησιμοποιούν πιστωτικές κάρτες που δεν μπορούν να πληρώσουν για να κάνουν αγορές.
- Η Πορτογαλία ήταν η χώρα όπου οι ερωτηθέντες έδειξαν περισσότερες δυσκολίες στην κατανόηση των πρακτικών πτυχών του οικονομικού γραμματισμού, ειδικά όσον αφορά στην αριθμητική και στον τραπεζικό τόκο.
- Οι περισσότεροι ερωτηθέντες έχουν διαδίκτυο σπίτι και νιώθουν πιο άνετα να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή ως ψηφιακή συσκευή.

Ομάδα Εστίασης στο πλαίσιο του έργου Euroinvestment

Η ομάδα εστίασης στόχευε στη διερεύνηση της εμπειρίας των παροχών κατάρτισης ενηλίκων που διδάσκουν σε άτομα με χαμηλή ειδίκευση και συγκεκριμένα στα παρακάτω:

- Διερεύνηση του ενδιαφέροντος των συμμετεχόντων στη χρήση ψηφιακών εργαλείων στη διδακτική τους πρακτική,
- Διερεύνηση της γνώσης των συμμετεχόντων σχετικά με τα υπάρχοντα ψηφιακά παιχνίδια που χρησιμοποιούνται ως μαθησιακά εργαλεία,
- Διερεύνηση της οπτικής των συμμετεχόντων σχετικά με τα υπάρχοντα κενά στον χρηματοπιστωτικό γραμματισμό των ενηλίκων με χαμηλή ειδίκευση.

Κύρια συμπεράσματα

	Ανάγκες, ικανότητες και κενά στον χρηματοπιστωτικό γραμματισμό	Γέφυρες για τη ψηφιακή μάθηση ενηλίκων
Πορτογαλία	Ελάχιστη γνώση σε βασικές έννοιες οικονομικών και τον σχεδιασμό ενός ετήσιου προγραμματισμού	Το παιχνίδι πρέπει να είναι διαθέσιμο σε μια εφαρμογή, ένα έξυπνο-τηλέφωνο, χωρίς να είναι απαραίτητη η σύνδεση στο Διαδίκτυο
Ισπανία	Το παιχνίδι πρέπει να περιλαμβάνει δραστηριότητες σχετικές με όλες τις βασικές δεξιότητες χρηματοπιστωτικού γραμματισμού	Ένα διασκεδαστικό, συνεργατικό, αλλά και καινοτόμο παιχνίδι πρόκλησης, ακολουθώντας μία λογική
Κύπρος	Ελάχιστη γνώση σε δεξιότητες χρηματοπιστωτικού γραμματισμού	Το παιχνίδι πρέπει να περιλαμβάνει μικρές περιγραφές της διαδικασίας του παίκτη και να βασίζεται σε πρακτικές ασκήσεις

Αναγνώριση αναγκών και ορισμός προτεραιοτήτων

Έρευνες έχουν δείξει ότι καθώς οι άνθρωποι γίνονται πιο οικονομικά εγγράματοι, κάνουν καλύτερες αποφάσεις αποταμίευσης και δανεισμού, είναι πιο πιθανό να προγραμματίσουν τη συνταξιοδότησή τους και να διατηρήσουν πιο ποικίλλα περιουσιακά στοιχεία στον ισολογισμό τους. Καθώς όλο και περισσότερα νοικοκυριά καλούνται να λάβουν τις δικές τους αποφάσεις σχετικά με τέτοια θέματα, ο οικονομικός αναλφαβητισμός μπορεί να αποτελέσει σοβαρή απειλή για την ευημερία τους.

Οι παρούσες έρευνες δείχνουν ότι ακόμα και βασικές έννοιες, όπως επιτόκια, πληθωρισμός και διαφοροποίηση ρίσκου δεν είναι σαφώς αντιληπτές. Αυτή η έλλειψη γνώσης κάνει τους ανθρώπους ευάλωτους και μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα υπέρογκων χρεών και οικονομικού αποκλεισμού.

Βάσει κάποιων αποτελεσμάτων, που εξήχθησαν από μελέτες και έρευνες, εντοπίστηκαν τα εξής θέματα σχετικά με τη βελτίωση του χρηματοπιστωτικού γραμματισμού μεταξύ ενηλίκων με χαμηλή ειδίκευση:

- **Κεφάλαιο έκτακτης ανάγκης:** Η εξοικονόμηση είναι σημαντική για να ξεπεράσουμε απρόσμενες προκλήσεις. Χωρίς αυτή, μπορεί να περιπέσουμε σε χρέη αφού η μόνη μας επιλογή είναι να πάρουμε δάνειο,
- **Βιώσιμες συνήθειες δαπανών:** Κάνοντας καλή χρήση των χρημάτων που κερδίζουμε είναι ένα καλό σημάδι ότι κατεχουμε χρηματοπιστωτική παιδεία,
- **Επιτόκιο δανεισμού:** Αποτελεί μία σημαντική μονάδα μέτρησης για τη σκιαγράφηση του ρίσκου μίας κατάστασης. Όσο πιο χαμηλός είναι ο αριθμός, τόσο λιγότερες οι πιθανότητες για αδυναμία πληρωμής και τόσο καλύτερη η πιστοληπτική ικανότητα.

Η συγκέντρωση στοιχείων και η έρευνα πεδίου, επέτρεψαν τον ορισμό των πιο σημαντικών στοιχείων κατά την ανάπτυξη ενός παιχνιδιού με θέμα τον χρηματοπιστωτικό γραμματισμό. Τα συγκεκριμένα στοιχεία ενός τέτοιου παιχνιδιού παρουσιάζονται στην παρακάτω ανάλυση SWOT:

Euro
Investment

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

www.euroinvestment-project.eu

INOVA+

CESAE
CENTRO DE ESTUDIOS Y SERVICIOS EMPRESARIALES

IEZ Institut d'Estudis
Financiers

ACCIÓN
EMPRESARIAL

CARDET
CENTRO DE ESTUDIOS Y SERVICIOS EMPRESARIALES

innovADE
INICIATIVA DE INNOVACIÓN